

INOMHUSMILJÖ I SKOLAN OCH FÖRSKOLAN

NATIONELL KONFERENS
30-31 MAJ 2018
STOCKHOLM

UR INNEHÅLLET

- Lagar och förordningar kring miljön i skola och förskola – vad säger miljöbalken?
- Rätt arbetssätt och rutiner för identifiering och tillsyn av fukt och mögel i skol- och förskolelokaler
- Luft och ventilationsproblematik i skolor och förskolor – krav, bedömning och tillsyn
- Så skapar du en bra ljudmiljö i skola och förskola – kravspecifikation, mätning och analys
- Vilka åtgärder kan verksamheterna göra för att bidra till en kemikaliesmart levnadsmiljö i skola och förskola?
- Skolans och förskolans egenkontroll och förebyggande arbete – exempel och tips för relevant och effektiv tillsyn

TALARE OCH PRAKTIKFALL

Caterina Carreman
Advokat
Foyen Advokatfirma

Kristin Svensson Lundin
Inspektör
Uppsala kommun

Anne Lagerqvist
Projektledare och
miljö- och
hälsoskyddsinspektör
Kemikaliecentrum

MODERATOR OCH TALARE

Linda Hägerhed
Universitetslektor
Högskolan i Borås

Anahita Keloushani
Specialistläkare
Arbets- och miljö-
medicin Örebro

Mette de la Motte
Miljöinspektör
Miljöförvaltningen
Malmö Stad

Maria Arwidsson
Projektledare och
miljö- och
hälsoskyddsinspektör
Kemikaliecentrum

SAMARBETSPARTNER

Gunilla Sundin
Specialist
storrumsakustik
Norconsult

Linnéa Benediktsson
Förvaltare
Stadsfastigheter
Malmö Stad

Jenny Fäldt
Projektledare
Kemikaliecentrum

Anna-Sara Claeson
Dr. Yrkes och miljö-
medicin, docent i
psykologi på Institu-
tionen för psykologi,
Umeå Universitet

Per-Eric Hjelm
Miljö och hälsoskydds
inspektör och expert
inom inomhusmiljö,
Miljöförvaltningen
Stockholm Stad

Lars Ekberg
PhD Associate
Professor och Sector
Manager
CIT Energy
Management

*Inspireras
och nätverka!*

BEGRENSAT ANTAL DELTAGARPLATSER – ANMÄL DIG IDAG!

www.abilitypartner.se | Telefon 08-694 91 00 | bokning@abilitypartner.se

Arrangeras av

abilitypartner.

INOMHUSMILJÖ I SKOLAN OCH FÖRSKOLAN

NATIONELL KONFERENS 30-31 MAJ 2018 • STOCKHOLM

ONSDAG 30 MAJ

08:30-09:00 REGISTRERING

Registrering, morgonkaffe och smörgås

09:00-09:10 INLEDNING

Moderatorn **Linda Hägerhed**, Universitetslektor, **Högskolan i Borås** inleder konferensens första dag.

Linda Hägerhed är lektor vid Högskolan i Borås med undervisning på Byggingenjörprogrammet och Magisterprogrammet för Hållbart samhällsbyggande samt forskar inom området inomhusmiljö och hälsa. Hon har tidigare erfarenhet av fuktskadeutredningar och inomhusmiljöutredningar. Linda är vice ordförande i den svenska intresseföreningen för inomhusmiljöfrågor, SWESIAQ, Swedish Chapter of Indoor Air Quality and Climate.

09:10-10:40 EXPERTANFÖRANDE

Juridiskt helhetsgrepp: Lagar och förordningar kring miljön i skola och förskola

- Vad säger Miljöbalken och dess förordningar om miljön i skola och förskola? Kort översikt
- Vem bär ansvaret miljön utifrån miljöbalken – juridiska bedömningar gällande ansvarsfördelning mellan olika aktörer såsom skola och fastighetsägare
- Juridiska utmaningar kring klagomålsärenden, vad du ska tänka på vid överklaganden samt åtgärder när förelägganden inte följs

Caterina Carreman
Advokat
Foyen Advokatfirma

Caterina Carreman är advokat på Foyen Advokatfirma. Hon är specialiserad på miljö rätt och speciell fastighetsrätt. Hon arbetar med tillstånd för miljöfarliga verksamheter, miljöansvar, tillsyn, detaljplaner, bygglov samt olika myndighetsgodkännanden. Hon har erfarenhet av flera olika branscher, och arbetar just nu med flera infrastrukturprojekt.

10:40-11:10 FÖRMIDDAGSKAFFE OCH NÄTVERKANDE

11:10-12:10 EXPERTANFÖRANDE

Aktuell medicinsk forskning om ohälsa relaterad till inomhusmiljö

- Vilka sjukdomar och besvär kan vara relaterade till inomhusmiljön i i skola och förskola?
- Vilka är de bakomliggande skälen till dessa åkommor?
- Så kan du utreda och åtgärda orsakerna som påverkar inomhusmiljön negativt

Anahita Keloushani
Specialistläkare
Arbets- och miljömedicin Örebro

Anahita arbetar på AMM i Örebro sedan 2005 och är specialist både i allmänmedicin och arbets- och miljömedicin. Hon tog sin läkarexamen 1994 i Ungern och innan hon kom till Sverige 2001 arbetade hon som leg läkare i Iran. Anahita är länsansvarig läkare för arbets- och miljömedicinska verksamheten i Sörmlands län. På kliniken deltar hon i utredningsteam som kartlägger frågor kring samband mellan ohälsa och exponeringar på arbetsplatser

eller i yttre miljö. Dessutom arbetar hon med tolkning av inomhusklimatenkäter vid utredning av problem med inomhusmiljö.

12:10-13:10 LUNCH OCH NÄTVERKANDE

13:10-14:00 EXPERTANFÖRANDE

Ospecifik byggnadsrelaterad ohälsa – vad säger mätdata och varför är det så svårt att hitta samband mellan föroreningar och hälsosymptom?

- Varför är det ofta så svårt att sätta enskilda mätdata i relation till upplevda besvär?
- Varför är frågan "Blir man sjuk av mikroorganismer?" så svår att svara på?
- Vad kan vi göra för att förebygga problem och förbättra inomhusmiljön för både barn och vuxna?
- Vad säger den senaste forskningen?

Anna-Sara Claeson

Dr. Yrkes och miljömedicin, docent i psykologi på Institutionen för psykologi
Umeå Universitet

Anna-Sara Claeson Dr. Yrkes och miljömedicin, docent i psykologi på Institutionen för psykologi, Umeå universitet. Anna-Saras forskning rör främst kemisk exponering och dess koppling till byggnadsrelaterad ohälsa och kemisk intolerans. Forskningen är tvärvetenskaplig och i projekten inkluderas därför både individ- och miljöfaktorer.

14:05-14:55 EXPERTANFÖRANDE

Så skapas en kemikaliesmart skol- och förskolemiljö

- Så har kemikaliecentrum och miljö- och hälsoskyddsinspektörerna samarbetat för att få en kemikaliesmart vardag i barns levnadsmiljöer
- Vilka åtgärder kan verksamheterna göra för att bidra till en kemikaliesmart vardag i förskolorna?
- Miljö och hälsoaspekter av konstgräs, fallskyddsgummi och andra vanliga material i skolans utomhusmiljöer
- Hur kan man arbeta för att bidra till bra egenkontroller med fungerande rutiner i förskolorna?

Anne Lagerqvist

Projektledare och miljö- och hälsoskyddsinspektör
Kemikaliecentrum

Maria Arwidsson

Projektledare och miljö- och hälsoskyddsinspektör
Kemikaliecentrum

Jenny Fäldt

Projektledare
Kemikaliecentrum

Stockholms förskolor ska vara kemikaliesmarta. Webbutbildning, vägledning och inköps hjälp är exempel på material som kemikaliecentrum tagit fram för att tydliggöra, underlätta och effektivisera stadsdelarnas och förskolornas arbete för en kemikaliesmart förskola. Både kommunala och fristående förskolor och pedagogisk omsorg är välkomna att ta del av material och utbildningar. Genom samarbete mellan stadens kemikaliecentrum och miljö- och hälsoskyddsinspektörer kan sätta mål nås även om det inte är en stående del i tillsynen.

INOMHUSMILJÖ I SKOLAN OCH FÖRSKOLAN

NATIONELL KONFERENS 30-31 MAJ 2018 • STOCKHOLM

14:55-15:25 EFTERMIDDAGSKAFFE OCH NÄTVERKANDE

15:25-16:55 EXPERTANFÖRANDE

Rätt arbetssätt och rutiner för identifiering och tillsyn av fukt och mögel i skol- och förskolelokaler

- Vad kan du som inspektör ställa för krav på verksamheten för att förebygga fara för barnen
- Fungerande arbetssätt och rutiner för att identifiera och bedöma fukt- och mögelskador
- Så utreder du fukt- och mögelskador – undersökningsmetodik och mätinstrument
- Så hanterar du befintliga skador och undviker nya problem – situationsanpassade åtgärder
- Riskkonstruktioner i byggnader – vanliga skador i skol- och förskolebyggnader
- Att tänka på vid ombyggnad och renovering för att undvika framtida inomhusmiljöproblem

Per-Eric Hjelmer

Miljö och hälsoskydds inspektör och expert inom inomhusmiljö
Stockholm Stad

Per-Eric Hjelmer har jobbat som konsult inom inomhusmiljö- och skadeutredning i femton år. Han var tidigare Miljö- och hälsoskyddsinspektör och expert inom inomhusmiljö, ventilation och fukt på Miljöförvaltningen Stockholm. Från februari 2018 kommer Per-Eric att arbeta som senior konsult inom inomhusmiljö, myndighetstillsyn, på Tyréns i Stockholm. Per-Eric är en ofta anlitad föreläsare kring ämnet och under denna föreläsning kommer han dela med sig av sina erfarenheter kring fukt och mögel inom skol- och förskolemiljöer.

16:55-17:00 SAMMANFATTNING

Moderatorn sammanfattar konferensens första dag.

17:00 KONFERENSENS FÖRSTA DAG AVSLUTAS

TORSDAG 31 MAJ

08:30-09:00 SAMLING

Samling, morgonkaffe och smörgås

09:00-09:10 INLEDNING

Moderatorn **Linda Hägerhed**, Universitetslektor, **Högskolan i Borås** inleder konferensens andra dag.

09:10-10:00 EXPERTANFÖRANDE

Att utreda inomhusmiljö systematiskt och förankrat hos brukaren – uppdaterad version av SWESIAQ-modellen och hur den kan användas

- Vilka kunskaper krävs av inspektör respektive hos dig som brukare/fastighetsförvaltare?
- Systematisk utredningsmetodik som fungerar och ger samma resultat oavsett vem som utför den

Linda Hägerhed

Universitetslektor
Högskolan i Borås

Linda Hägerhed är lektor vid Högskolan i Borås med undervisning på Byggingenjörsprogrammet och Magisterprogrammet för Hållbart samhällsbyggande samt forskar inom området inomhusmiljö och hälsa. Hon har tidigare erfarenhet av fuktskadeutredningar och inomhusmiljöutredningar. Linda är vice ordförande i den svenska intresseföreningen för inomhusmiljöfrågor, SWESIAQ, Swedish Chapter of Indoor Air Quality and Climate.

10:00-10:30 FÖRMIDDAGSKAFFE OCH NÄTVERKANDE

10:30-11:20 PRAKTIKFALL

Tillsyn av skolans och förskolans egenkontroll och förebyggande arbete – exempel och tips för relevant och effektiv tillsyn

- De vanligaste bristerna i skolans och förskolans miljö
- Så får du till en relevant och effektiv tillsyn – miljöförvaltnings tillsyn på skolor och förskolor, exempel från Uppsala kommun
- Samspel och samarbete mellan alla inblandade aktörer
- Konkreta tips för en fungerande egenkontroll på skolor och förskolor

Kristin Svensson Lundin

Inspektör
Uppsala kommun

Kristin arbetar som inspektör på miljöförvaltningen i Uppsala. Hon arbetar med hälsoskyddsfrågor, framförallt med tillsyn på förskolor och skolor utifrån miljöbalken. Uppsalas miljöförvaltning bedriver tillsyn på förskolor och skolor genom bokade inspektioner och obokade platsbesök. Under denna föreläsning får du ta del av konkreta tips på hur du kan bedriva din verksamhet för en lyckad tillsyn av förskolans och skolans egenkontroll.

11:25-12:15 PRAKTIKFALL

Så arbetar vi i Malmö Stad med tillsyn och anmälan av ny skola samt förskola

- Arbetssätt för tillsyn av skolans och förskolors inomhusmiljö
- Hur kan man arbeta med anmälan av skola samt förskola för att förebygga och förhindra miljö och hälsorisker?
- Samspel och samarbete mellan inblandade aktörer – hur?

Mette de la Motte

Miljöinspektör
Miljöförvaltningen, Malmö Stad

Linnéa Benediktsson

Förvaltare
Stadsfastigheter, Malmö Stad

För att förskolans och skolans miljö ska vara så bra som möjligt för barnen och eleverna är det viktigt att det blir rätt från början. I efterhand kan det vara både svårt och dyrt att justera felaktiga lösningar. I Malmö fokuserar vi mycket på att vara med i ett tidigt skede och försöker bygga upp strukturer tillsammans med andra förvaltningar, fastighetsägare och verksamhetsutövare så att anmälan kommer in tidigt. I den löpande tillsynen arbetar vi tematiskt med de områden där vi ser att behov finns, och där vi bedömer att vår tillsyn kan göra störst skillnad för barnens miljö.

12:15-13:15 LUNCH OCH NÄTVERKANDE

INOMHUSMILJÖ I SKOLAN OCH FÖRSKOLAN

NATIONELL KONFERENS 30-31 MAJ 2018 • STOCKHOLM

13:15-14:05 PRAKTIKFALL

Så skapar du en bra ljudmiljö för elever och lärare

- Vilka akustiska krav kan man ställa på arkitekter, byggnadsentreprenörer samt inredare?
- Vilka typer av mätningar bör krävas vid olika ärenden & hur tolkar du resultaten?
- Vad ska du som myndighetsperson leta efter för att kunna skapa dig en uppfattning om problemet och vilka krav som kan ställas?

Gunilla Sundin
Specialist storrumsakustik
Norconsult

Gunilla Sundin är utbildad musiker, teknisk fysiker med vidareutbildning inom akustik på IRCAM i Paris och arbetar som akustikkonsult på Akustikon ett team i Norconsult. Vi arbetar mycket med offentliga rum; scenkonstlokaler, skola, högskola, bibliotek, kontor och akustiska problem/lösningar med öppen planlösning.

14:05-14:35 EFTERMIDDAGSKAFFE OCH NÄTVERKANDE

14:35-16:05 EXPERTANFÖRANDE

Luft och ventilationsproblematik i skolor och förskolor – krav, bedömning och tillsyn

- Vikten av korrekt ventilation för god inomhusmiljö
- Kravspecifikationer för ventilation – vilka krav är rimliga att ställa?
- Utrednings- och tillsynsmetodik – så gör du tillförlitliga mätningar vid ventilationskontroller
- OVK – Obligatorisk VentilationsKontroll – praktiska tips och råd!
- Nattavstängd och behovsstyrd ventilation – hur påverkas luftkvaliteten?
- Hur hanterar du ventilation när lokalen är överbefolkad?
- Gemensamma bedömningsgrunder och rutiner för uppföljning – så löser vi problemen tillsammans med verksamhetsutövaren

Lars Ekberg
PhD Associate Professor and Sector Manager
CIT Energy Management

Lars Ekberg arbetar sedan drygt 15 år vid CIT Energy Management som konsult med att bistå bygg- och fastighetsbranschens aktörer när det gäller att hitta vägen till rätt inomhusklimat och effektiv energianvändning. Han är teknisk doktor och docent i ämnet installationsteknik och har en bakgrund som forskare vid Chalmers.

16:05-16:15 SAMMANFATTNING

Moderatorn avslutar konferensen.

16:15 KONFERENSEN AVSLUTAS

Sagt om Ability Partners konferenser

"Mycket bra! I varje föreläsning fanns det något som jag kan ta med mig i mitt fortsatta arbete"

"Genomgående brukar de här konferenserna hålla hög kvalitet"

"Trevligt arrangemang, bra upplägg, trevliga lokaler och framförallt bra och förberedda talare"

"Proffsiga föreläsare som gjorde dagarna intressanta"

"Jag var positivt överraskad över den höga nivån som talarna höll"

Om Ability Partner

Ability Partners vision är att förbättra individers och organisationers förmåga att hantera förändring, växa och uppnå goda resultat. Genom att lära känna dig och din organisations behov kan vi kontinuerligt erbjuda utbildningar, seminarier, konferenser, events, nätverk och konsultativa tjänster som hjälper dig i det dagliga arbetet och stärker konkurrenskraften.

Ability Partner verkar på den nordiska marknaden utifrån ambitionen att erbjuda evenemang som ger mest värde för pengarna samt att ha 100 % nöjda och återkommande kunder. För mer information om Ability Partner eller detta evenemang, kontakta oss via telefon 08-694 91 00.

Intresserad av en affärsutställning?

Ability Partner erbjuder ditt företag unika möjligheter att stärka varumärket och bygga relationer med en väl avgränsad målgrupp såväl under som efter evenemanget. Vi skräddarsyr upplägget utifrån dina behov och önskemål. Kontakta oss så berättar vi mer!

Janne Huttunen • Tel: 08-694 91 00 • Mobil: 070-495 73 50
E-post: janne.huttunen@abilitypartner.se

Goda skäl att delta på konferensen

- Uppdatera dig om lagar och förordningar kring miljön i skola och förskola – vad säger miljöbalken?
- Uppdatera dig kring arbetssätt och rutiner för identifiering och tillsyn av fukt och mögel i skol- och förskolelokaler
- Öka din kunskap om luft och ventilationsproblematik i skolor och förskolor – krav, bedömning och tillsyn
- Möjlighet att lära dig mer om hur du skapar en bra ljudmiljö i skola och förskola – kravspecifikation, mätning och analys
- Lyssna till vilka åtgärder verksamheterna kan göra för att bidra till en kemikaliesmart levnadsmiljö i skola och förskola
- Ta del av exempel och tips för relevant och effektiv tillsyn av skolans och förskolans egenkontroll och förebyggande arbete
- Nätverka och utbyt erfarenheter med dina branschkollegor i kommunerna och ute i skola och förskola

ANMÄLAN

INOMHUSMILJÖ I SKOLAN OCH FÖRSKOLAN

Tid

Nationell konferens
30-31 maj 2018

Plats

Bygget konferens
Norrandsgatan 11
Stockholm
Tel: 08-522 468 00

Fyra sätt att anmäla sig

Webb: www.abilitypartner.se

Mail: bokning@abilitypartner.se

Tel: 08-694 91 00

Post: Ability Partner
Telegrafgränd 5
111 30 Stockholm

99%
av våra kunder
rekommenderar oss
- testa du också!

Pris

I konferenspriset ingår kaffe, lunch och dokumentation. Rabatterna kan ej kombineras med andra erbjudanden. Alla priser är exkl. moms.

PRISER / PERSON	Boka senast 20 april	Boka senast 18 maj	Ordinarie pris
Konferens - 2 hela dagar	7.490 kr 1.500 kr rabatt	7.990 kr 1.000 kr rabatt	8.990 kr

Mängdrabatt vid minst 3 bokningar

Anmäl 3 personer eller fler från samma organisation samtidigt så betalar ni endast **5.990 kr** exkl. moms för person 3, 4, 5 osv.

Som medlem i **SWESIAQ** får du **15% rabatt** på aktuellt pris. Glöm inte att uppge att du är medlem vid bokningstillfället.

Konferens 30-31 maj 2018

Förnamn _____ Efternamn _____ E-post _____

Befattning _____ Avdelning _____

Telefon _____ Fax _____

Företag / organisation _____ Adress _____

Post nr _____ Ort _____

Tel växel _____ Bransch _____ Antal anställda _____

Betalningsvillkor

Betalning sker mot faktura med 30 dagars betalningsvillkor. Vid betalning efter förfallodagen utgår dröjsmålsränta med 10%.

Avbokningsvillkor

Anmälan är bindande men deltagarplatsen kan alltid överlåtas till en kollega. Vid skriftlig avbokning senast 4 veckor innan konferensen återbetalas full avgift. Vid avbokning 2-4 veckor innan konferenstillfället erhålls ett värdebevis som kan användas som betalning på någon annan av Ability Partners konferenser. Därefter utgår ingen ersättning vid avbokning. Vid avbokning tas en administrativ avgift på 500 kr.

Boende i Stockholm

Vi samarbetar med nedanstående hotell. Ange koden "Ability Partner" när du bokar dig så erhåller du rabatt.

Mornington Hotel, Nybrogatan 53. Tel: 08-507 330 00

Freys Hotel, Bryggargatan 12. Tel: 08-506 214 00

Scandic Hasselbacken, Hazeliusbacken 20. Tel: 08-517 517 00

Uppge koden D000028081 vid bokning på Scandic Hasselbacken.